

Програма за полагање на мајсторски испит - Автомеханичар

Скопје, ноември 2020 година

Содржина

1. Основни податоци	5
Опис на дејноста	5
Клучни компетенции	6
Цели на мајсторскиот испит Автомеханичар	8
Знаења на занимањето	8
Вештини на занимањето	11
Резултати од учење	13
Структура, организација и реализација на мајсторскиот испит Автомеханичар	14
Ниво и делови на мајсторскиот испит Автомеханичар	14
Спроведување на испитот	14
Траење на испитите	15
Мајсторско работење	15
Критериуми за полагање	16
Оценување	16
Испитен одбор	16
Испитна комисија	17
Објавување на распоред за полагање на мајсторски испит	18
Писмени испити	18
Практична задача	18
Објавување на резултати	19
Стекнување на ниво на образование и звање	20
2. Практичен дел на мајсторскиот испит	20
Цел на испитот	20
Испитни подрачја	20
Опис на практичниот дел од мајсторскиот испит	23
Начин на проверување на постигањата на резултатите од учење	23
3. Стручно-теоретски дел на мајсторскиот испит	24
Цел на испитот	24
Испитни подрачја	25
Опис на стручно-теоретскиот дел од мајсторскиот испит	28
Начин на проверување на постигањата на резултатите од учење	28
4. Управувачки-правно/економски дел на мајсторскиот испит	29
Опис	29

Право и правни прописи во занаетството	30
Цел на испитот	30
Испитни подрачја	30
Опис на испитот по Право и правни прописи во занаетството	33
Начин на проверување на постигањата на резултатите од учење	34
Економика во занаетството	34
Цел на испитот	34
Испитни подрачја	35
Опис на испитот по економика во занаетството	38
Начин на проверување на постигањата на резултатите од учење	38
5. Педагошко-андрагошки дел на мајсторскиот испит	39
Опис	39
Педагошко-дидактичка подготовка на занаетчи за практична обука на ученици на работно место	39
Цел на испитот	39
Испитни подрачја	40
Опис на испитот по Педагошко-дидактичка подготовка на занаетчи за практична обука на ученици на работно место	44
Начин на проверување на постигањата на резултатите од учење	45
Андрогошка подготовка на занаетчиите за работа со возрасни	45
Цел на испитот	45
Испитни подрачја	46
Опис на андрогошкиот дел од испитот	48
Начин на проверување на постигањата на резултатите од учење	49

1. Основни податоци

Опис на дејноста

Квалификацијата мајстор Автомеханичар овозможува стекнување на знаења, вештини и потребни компетенции за лесна проодност на пазарот на труд во автомобилска индустрија.

Лицето со оваа квалификација е оспособено да ја планира и организира својата работа и работата на колегите, води соодветна документација со користење на современа информатичка технологија, подготвува работно место, работни уреди, алат и материјали, рационално користи време, материјал и енергија, обезбедува квалитетни извршени работи, комуницира со клиентите, соработниците и деловните партнери со почитување на деловните принципи и етика, дијагностицира состојба на возила со користење на современи алати, уреди и инструменти, одржува, регулира и поправа системи, уреди и склопови во моторното возило, инсталира, одржува и заменува електрични и електронски системи и склопови, одржува, дијагностицира и сервисира системи за ладење и климатизација во моторните возила.

Мајсторот автомеханичар ја планира и спроведува практична обука на ученици, возрасни и нововработени на работно место (содржински, методички, дидактички и практично), мотивира ученици и вработени за напредок во кариерата, самостојно организира и врши надзор при реализација на работните задачи, согласно прописите од областа на работните односи за постигнување на зададени стандарди за квалитет.

Мајсторите автомеханичари самоиницијативно и самостојно обезбедуваат квалитет со примена на нормативи и стандарди во работата, читаат и користат техничка документација – работни налози и технички цртежи, почитуваат кодекс и етика во работењето и чуваат деловна тајна и лични податоци.

Со оглед на фактот што во текот на својата работа користат средства кои би можеле да бидат опасни по животот и здравјето на луѓето, мајсторите автомеханичари мора да ги познаваат и применуваат правилата за безбедност и здравје при работа, како и мерките за заштита на животната средина.

Мајсторот автомеханичар по завршување на своето образование ќе може да работи во сервис за одржување и поправка на моторни возила, автосалони, продавници за резервни делови, претпријатија со возен парк, претпријатија кои вршат јавен

превоз на патници и товар, индустријата за производство на моторни возила и делови за моторни возила, а може да води и сопствен бизнис.

Клучни компетенции

Комуникација на мајчин јазик

Способен е да остварува отворена комуникација и слободно да споделува информации со соработниците, со тимот, со клиентите и со учениците (возрасни и млади). Правилно го користи литературниот македонски јазик. Зборува и пишува јасно, користејќи јазик што другите можат лесно да го разберат и при тоа остварува сталожена и делотворна комуникација. Во проблематични ситуации, донесува точни и соодветни заклучоци врз основа на добиените информации. Способен е да споделува и толкува податоци, размислувања, налози, факти, барања и ставови во усна и во писмена форма. Остварува јазична интеракција со тимот на соработници на соодветен и креативен начин во различни професионални, општествени и културолошки контексти, со клиенти, со ученици (возрасни и млади) и со деловни соработници. Способен е да чита, анализира и толкува работни документи, да пребарува, собира и обработува информации и да користи професионален речник.

Комуникација на странски јазик

Способен е да разбира информации и факти во усна и во писмена форма. Може да користи странски јазик во специфичен контекст, поврзан со работата и со надградување на своето знаење и вештина во сферата на стручната терминологија, успешно да комуницира со клиентите и со сите свои деловни соработници, како и да користи странски јазик во следење новини од областа на машинството, управувањето, финансиите, менторството за сопствен развој во занимањето.

Математички компетенции и основни компетенции во областа на науката и технологијата

Применува математичко размислување и знаење за објаснување и решавање проблеми поврзани со работна опрема и администрација, утврдување цена врз основа на дадените понуди и утврдување потребен материјал и опрема според предмет и пресметка.

Дигитални компетенции

Способен е да користи соодветна информатичка технологија за комуникација за да обезбеди подобра функционалност во извршување на задачите, да пребарува, да собира, да обработува информации при вршење работи од областа на управување, финансии и менторство.

Учење како се учи

Способен е да стекне, обработи и усвои ново знаење и вештини заради личен напредок и унапредување на работата. Способен е да управува со сопственото учење, со кариерата и е посветен и истраен во автономното учење и учење со тимот. Следи иновации со цел остварување напредок во дејноста. Ги проучува деловните практики и начинот на кој тие влијаат врз процесот на работа.

Социјални/општествени и граѓански компетенции

Во секојдневното опкружување способен е да покажува толерантност, да изразува и да разбира различни гледишта, да создава доверба, да покажува флексибилност и адаптабилност за новонастанати ситуации и да е мотивиран за работа во областа на управување, финансии и менторство. Покажува позитивен однос кон професионалните етички норми и вредности.

Чувство за иницијатива и претприемништво

Способен е да препознае можности и предизвици, да предлага решенија за подобрување во различни ситуации, да предвидува потенцијални ризици и однапред да се подготвува за нив. Покажува иницијатива за реализирање нови идеи и нивно спроведување во дела. Поседува креативност и иницијативност за примена на иновациите од областа на едукација на млади и возрасни и вклучување на сите ученици во практична обука без разлика на нивната етничка, културна припадност и нивната попреченост. Гради чувство на лојалност и доверба кај клиентите и соработниците и создава чувство на одговорност спрема работното место со вреднување на иницијативите, иновациите и препознавање на различните вештини.

Културолошка свест и културно изразување

Го препознава и го почитува креативниот израз на идеи, искуства и емоции, поврзувајќи ги со самоподобрувањето на членовите на тимот, демонстрирајќи при тоа чувствителност кон етичката, половата, културолошката различност. Ги усогласува сопствените креативни ставови со размислувањата на другите членови на тимот, ги изразува на позитивен начин со што придонесува кон подобрување на работната ефикасност. Ја препознава и ја цени креативната експресија на идеи, искуства и емоции и соодветно ги поврзува со процесот на самоподобрување на членовите на тимот. Ја промовира можноста за работа со различни индивидуи и групи и почитува полова и културолошка различност.

Цели на мајсторскиот испит Автомеханичар

Со мајсторскиот испит за Автомеханичар, кандидатот докажува дека е квалификуван за квалитетна независна и барачка професионална работа од делокругот на активности, за организација и независно управување со занаетчиска работилница и за практично обука на ученици и чираци..

Со овој испит, кандидатот докажува дека по поседува потребното ниво на знаења и вештини што се бараат во занимањето мајстор Автомеханичар.

Знаења на занимањето

- Познава нормативи и стандарди во машинството;
- познава организацијата на работното место;
- разликува технички цртежи;
- идентификува документација за производство, експлоатација и одржување на моторни возила;
- разликува документација за внесување на работните часови, време за преглед, сервисирање, ремонт;
- планира одржување на делови на мотори и моторни возила;
- разликува алати, опрема, инструменти и уреди за изведба на одделни задачи во процесот на одржување и поправки на неисправности на моторни возила;
- планира потребни делови, материјали и други средства за непречена работа;

- прегледува материјал дали соодветствува на материјалот во техничката документација;
- разликуватехничкикарактеристики на мерни инструменти, машини, уреди, опрема и алат за дијагностика на неисправности на мотори и моторни возила;
- разликувамтехнички карактеристики на уреди, опрема и алат за поправка на неисправности на мотори и моторни возила;
- разликува технички карактеристики на машини, уреди, опрема и алат за монтажа на делови, склопови и системи на мотори и моторни возила;
- изработува планови за задолжување со материјали и делови потребни за отстранување на неисправности на мотори и моторни возила;
- нарачува материјали и делови потребни за отстранување на неисправности на мотори и моторни возила;
- следи доставување на потребните материјали и делови од магацин;
- подготвува извештаи за извршените работи при отстранување на неисправности на мотори и моторни возила;
- анализира причини за неисправности на делови, склопови и системи на мотори и моторни возила;
- прима моторно возило за утврдување на неисправности;
- проценува обем и вид на неисправност, оштетување или грешка;
- подготвува активности за отстранување на неисправности, оштетувања или грешки;
- утврдува неправилности на мотори и моторни возила со различни постапки за дијагностика;
- разликува материјали, делови, склопови и системи за монтирање според доставена документација;
- утврдува потреба од контрола на процесот на производство и отстранување на неисправности на мотори и моторни возила;
- утврдува потреба од контрола на функционалноста на деловите, склоповите и системите за моторите и моторните возила;

- лоцира производи со лош квалитет;
- открива нефункционалност на делови и системи на мотори моторни возила при одржување;
- предлага начини за спречување на лош квалитет на производи;
- лоцира делови со несоодветна функционалност;
- разликува лична и колективна опрема за здравје, безбедност и заштита при работа и ПП заштита согласно законските прописи;
- познава елементи на водење на педагошка документација;
- објаснува важност за личен професионален развој, професионален развој на вработените и на учесниците во обука;
- разликува начини на соработка со институции;
- познава образовен систем на РМ со акцент на стручно образование и обука;
- познава структура на наставна програма;
- толкува цели на наставната програма;
- познава форми и методи на спроведување на практична обука на работно место;
- познава стандарди и методи на оценување според дадени критериуми;
- толкува значење на ергономски услови за работа и безбедност на работно место;
- познава начин на калкулација на автомеханичарска услуга;
- познава видови трошоци и изработка на калкулација;
- опишува евиденција во деловни книги;
- разликува средства и видови средства, приходи и расходи на деловен субјект;
- познава законска рамка и опкружување за вршење на занаетчиска дејност;
- објаснува улога на маркетингот и маркетинг процесот;
- објаснува важност за креирање ценовник на услуги, како и почитување на ценовникот;

- познава различни начини на комуникација со клиенти, ученици, деловни партнери и институции;
- познава елементи и значење на склучување различни договори со поединци и институции;
- познава улога и значење на самоевалуација за напредокот во дејноста;
- познава етика во работењето и заштита на личните податоци;
- познава начини на тимска работа;
- познава значење на рационалност во работењето;
- познава правилници и прописи за безбедност и заштита на работната и на животната средина.

Вештини на занимањето

- користи нормативи и стандарди во машинството;
- почитува организацијата на работното место;
- чита технички цртежи;
- пополнува документација за работните часови, време за отстранување на неисправности на моторни возила;
- планира потребни делови, материјали и други средства за поправка на неисправности на моторни возила;
- подготвува работно место;
- користи упатства за работа со машини, инструменти, опрема, уреди и алати во процес на отстранување на неисправности на моторни возила;
- презема возило, согласно утврдена постапка;
- утврдува потреба од сервисирање или поправка на мотор или моторно возило;
- утврдува причина за неисправности со методско испитување;
- утврдува степен на оштетување на делови, склопови и системи;
- учествува во отстранување на неисправности, оштетувања или грешки;

- поправа мали оштетувања на делови;
- заменува делови, склопови и системи;
- прима материјали, делови, склопови и системи за монтирање според доставена документација;
- нарачува материјали, делови, склопови и системи за монтирање, според потребите;
- доставува рекламација во однос на примените материјали, делови, склопови и системи за монтирање;
- монтира делови, склопови и системи според дадена документација во функционална целина;
- отстранува неправилности во процесот на одржување, отстранување на неисправности или монтирање на делови, склопови и системи;
- контролира функционалност на делови, склопови и системи за моторите и моторните возила;
- изработува извештаи за причина на појава на лош квалитет во процесот на монтажа;
- издвојува производи со лош квалитет во процесот на монтажа;
- упатува делови со лош квалитет од процесот на монтажа на понатамошна постапка;
- води документација за одржување на исправноста на мерната и контролна опрема;
- предава возило по извршените работи;
- користи заштитни средства и опрема, во согласност со законската регулатива;
- применува правила за безбедност при работа;
- применува прописи за заштита од пожар;
- изготвува динамика на активности на работното место;
- координира и усогласува работни задачи на секој поединец;
- планира, организира и контролира работен процес;

- подготвува план и организира активности за професионален развој;
- применува етика, културно однесување и култура на говор во работењето;
- применува санитарно - технички прописи и создава безбедни услови за работа;
- соработува со образовни институции во насока на реализација на практична настава и обука;
- реализира наставна или образовна програма;
- развива наставни материјали и наставни средства за успешно спроведување на практична обука;
- применува соодветни методи на учење во зависност од потребите и способностите на поединецот;
- применува мултимедијални средства во практична обука на ученици и возрасни;
- Валидира постигнувања на ученикот и дава мислење за издавање препорака за идно вработување;
- создава ергономски и безбедни услови за работа;
- изготвува портфолио и евидентира напредок за секој ученик поодделно;
- развива соработка со наставници во стручното образование и обука;
- врши евиденција во деловни книги;
- почитува и применува законска регулатива од дејноста;
- применува маркетинг постапки;
- евидентира приходи, расходи и финансиски резултати;
- изготвува евалуациски листи и врши обработка на податоците врз основа на кои предлага мерки за подобрување;
- води сопствен бизнис со примена на закони и прописи.

Резултати од учење

Мајстор автомеханичар е способен да:

- * Користи технолошка документација за производство на делови, склопови и системи за мотори и моторни возила
- * Прима и распоредува материјали, делови, склопови и системи за монтирање
- * Дијагностицира состојба на моторно возило
- * Инсталира, одржува и поправа делови, системи, уреди и склопови на моторното возило
- * Одржува и сервисира систем за греење, вентилација и климатизација на моторно возило
- * Инсталира и одржува електрични и електронски делови, склопови, уреди и инсталации на моторно возило
- * Контролира исправности функционалност на монтирани делови, склопови и системи на моторното возило
- * Контролира квалитет, согласно нормативите и стандардите во работењето и обуката
- * Проверува, приспособува и одржува алат, опрема, машини, уреди и средства што се користат во работата
- * Применува мерки за заштита на околината и за лична заштита
- * Спроведува практична обука на ученици
- * Воведува нововработени во работен процес

Структура, организација и реализација на мајсторскиот испит Автомеханичар

Ниво и делови на мајсторскиот испит Автомеханичар

Мајсторскиот испит Автомеханичар е на VБ ниво во Националната рамка на квалификација и на ниво на потсредното образование и се состои од четири дела:

- практичен дел,
- стручно-теоретски дел,
- управувачки-правно/економски дел и
- педагошко-андрагошки дел.

Спроведување на испитот

Мајсторскиот испит го спроведуваат Регионалните занаетчиски комори.

Од страна на Занаетчиска комора на Република Северна Македонија најмалку еднаш во текот на годината се објавува повик/оглас за полагање мајсторски испит во кој се наведуваат регионалните занаетчиски комори кои го реализираат мајсторскиот испит. Од страна на кандидатите се поднесува пријава за полагање на мајсторски испит во регионалните занаетчиски комори врз основа на огласот објавен на огласна табла и веб страна на регионалните занаетчиски комори, како и документацијата наведена во повикот/огласот за полагање мајсторски испит.

Траење на испитите

Практичниот, стручно-теоретскиот, управувачко правно/економскиот и педагошко-андрагошкиот дел од испитот се полагаат согласно испитните програми за мајсторски испит. Деловите од мајсторскиот испит се полагаат практично и/или писмено. Практичниот дел, во зависност од обемот на практичната задача трае до осум часа, а доколку кандидатот при полагање на испитот врши испитување, реализира услуга или создава производ може да трае и до 40 часа. Стручно-теоретскиот дел, управувачки-правно/економскиот дел и педагошко-андрагошкиот дел траат по 120 минути.“

Деловите од мајсторскиот испит може да се полагаат по различен редослед, во различни испитни рокови и немаат елиминаторен карактер.

Во еден испитен рок, кандидатот може само еднаш да ги полага деловите од мајсторскиот испит.

Мајсторско работење

Мајсторското работење се состои од два дела и тоа практична работа преку која се проверува степенот на професионалната оспособеност на кандидатот за мајстор и усна проверка на стручната теорија.

Практичната работа се состои од изработка на готов производ, односно извршување на одредена услуга од соодветната занаетчиска дејност. за истото се дава усно образложение со проверка на стручната теорија.

Законска регулатива

Законската регулатива како основа на која се развиваат мајсторските испити во Република Северна Македонија е:

-Закон за занаетчиство (Сл. Весник бр.215/15)

-Закон за стручно образование и обука(Сл. Весник бр.. 71/06...64/18)

-Закон за Национална рамка на квалификација (Службен весник бр. 137/2013)-
-Правилник за структура, организација и реализација на мајсторски испит – (Сл. Весник бр.36/2008, Службен весник бр.200/2018)

Критериуми за полагање

Кандидатот за полагање мајсторски испит треба да ги исполнува следните услови:

- Да има завршено средно образование од тригодишно, четиригодишно траење или потсредно образование
- Да има минимум три години практично искуство како самостоен занаетчија или 5 години како работник кај занаетчија во соодветната занаетчиска дејност

Оценување

Сите делови од мајсторскиот испит се оценуваат одделно. Успехот од поединечните делови на мајсторскиот испит, како и испитот во целина се оценува со оценката положил или не положил.

Мајсторскиот испит се смета за положен доколку се положат сите четири делови.

Кандидатот што добил оценка не положил по некој дел од мајсторскиот испит се упатува повторно на полагање на истиот во наредните испитни рокови.

Испитен одбор

Испитниот одбор го сочинуваат три члена од кои еден е претседател. Испитниот одбор има секретар. Претседател на испитниот одбор, по правило, е претседателот на Регионалната занаетчиска комора, еден член е од Министерството за образование и наука и еден член е од редот на истакнати занаетчији.

Испитниот одбор ги определува термините за полагање на мајсторскиот испит и ги објавува на огласната табла и веб страната на регионалните занаетчиски комори, ги прима пријавите на кандидатите за полагање на мајсторски испит, формира испитни комисии според соодветни струки и изготвува листа на кандидати според соодветни струки. Испитниот одбор, најдоцна пет дена по истекот на предвидениот рок за пријавување, го информира кандидатот за исполнетоста на условите за полагање на мајсторскиот испит, за почетокот и за крајот од мајсторскиот испит. Во случај испитниот одбор да утврди дека кандидатот има некомплетна документација,

го информира кандидатот за недостатоците во документацијата. Комплетирање на документацијата се врши најдоцна осум дена од денот на приемот на известувањето. Во случај кандидатот да не ги исполнува општите и посебните услови за полагање на мајсторски испит, испитниот одбор писмено го известува кандидатот лично или по пошта.

Испитна комисија

Мајсторскиот испит е јавен и се полага пред испитна комисија. Испитната комисија се формира од страна на испитниот одбор. Испитните комисии имаат мандат од една година со право на повторен избор. Испитните комисии имаат претседател и негов заменик кој се избира од редот на членовите. Се формираат четири испитни комисии за сите четири дела од мајсторскиот испит. Во случај на отсуство на претседателот на испитната комисија, неговите задачи ги врши заменикот. Испитната комисија води записник за секој дел од мајсторскиот испит кој го реализира. Записникот од став 6 на овој член се води на образец кој е даден во Прилог и е составен дел од оваа Програма.

Испитната комисија за практичниот дел се состои од три члена и нивни заменици. Членови на комисијата се: двајца истакнати занаетчии мајстори од соодветни занимања и соодветен советник на струка/сектор од Центарот за стручно образование и обука или лице со завршено високо образование од соодветната струка/сектор/занимање за стручно теоретски предмети и педагошко андрагошко образование со најмалку пет години искуство.

Испитната комисија за стручно-теоретски дел се состои од три члена и нивни заменици. Членови на комисијата се: двајца членови од истакнати занаетчии мајстори од соодветни занимања и еден член соодветен советник на струка/сектор од Центарот за стручно образование и обука или лице со завршено високо образование од соодветната струка/сектор/занимање за стручно теоретски предмети и педагошко андрагошко образование со најмалку пет години искуство.

Испитната комисија за управувачки - правно/економски дел се состои од три члена и нивни заменици. Членови на комисијата се: еден член од Центарот за стручно образование и обука - советник за соодветна струка/сектор или лице со завршено високо образование од соодветната струка/сектор/занимање за стручно теоретски предмети и педагошко андрагошко образование со најмалку пет години искуство, еден дипломиран правник или дипломиран економист и еден истакнат занаетчија мајстор со положен мајсторски испит.

Испитната комисија за педагошко - андрагошкиот дел се состои од три члена и нивни заменици. Членови на комисијата се: еден член од Центарот за стручно образование и обука - советник за соодветна струка/сектор, или лице со завршено високо образование од педагошко андрагошката област со најмалку пет години искуство, еден дипломиран педагог или дипломиран андрагог и еден истакнат занаетчија мајстор со положен мајсторски испит. Испитните комисиии донесуваат деловник за својата работа.

Објавување на распоред за полагање на мајсторски испит

Најдоцна 15 дена по завршување на пријавувањето, испитниот одбор го објавува распоредот на кандидатите кои полагаат мајсторски испит на огласната табла и на интернет страната на регионалната занаетчиска комора.

Распоредот на одржување на мајсторскиот испит го утврдува испитниот одбор на Регионалната занаетчиска комора.

Писмени испити

Кандидатот за мајстор писмено ги полага деловите од мајсторскиот испит од стручно-теоретскиот, управувачки-правно/економскиот и педагошко-андрагошки дел. Од страна на испитните комисиии за реализација на стручно-теоретскиот, управувачкиот-правно/економскиот и педагошко-андрагошкиот дел од испитот, се предлагаат тестови врз основа на испитните програми за мајсторски испит. Доколку кандидатот во предвиденото времетраење на испитот не ја довршил писмената работа (тестот), го предава она што го изработил.

Писмените работи ги прегледуваат и оценуваат членовите на испитната комисија.

Практична задача

Практичната работа од мајсторското работење во соодветната занаетчиска дејност се изведува преку:

- подготовка за извршување на задачата
- извршување на практичната задача
- усно образложение на задачата
- усна проверка на стручната теорија

Подготовката на извршувањето на практичната задача опфаќа: нацрти, пресметки, спецификација на материјали, алати, прибор, инструменти и др.

Подготовката за извршување на практичната задача ја врши кандидатот самостојно во занаетчискиот дуќан.

Со подготовката се утврдува редоследот на извршување на работните операции при извршување на практичната задача. Со усното образложување на извршената практична задача се проверува оспособеноста на кандидатот за мајстор да ги објасни изборот, содржините, постапките, методите и друго што ги користел во текот на изработувањето на задачата. Усното образложение на задачата трае најдолго 20 минути.

Извршената практична работа кандидатот ја предава на испитната комисија. Доколку кандидатот во определено време не ја предаде изработената задача се упатува на повторно полагање на практичната работа во друг испитен рок.

Објавување на резултати

По завршеното полагање на мајсторскиот испит Испитниот одбор ги разгледува резултатите и успехот на кандидатите и утврдува кои кандидати го положиле испитот, положиле одделен дел од мајсторскиот испит, им е одложен мајсторскиот испит или се отстранети од полагање.

Минимумот за положеност ги опфаќа најнеопходните знаења и способности кои кандидатот треба да ги покаже на испитот (во натамошниот текст: праг на положеност). Начинот на вреднување и прагот на положеност за сите делови се согласно испитните програми за мајсторски испит. Секој член од испитните комисији за реализација на практичниот дел врши индивидуално вреднување. На крајот сите членови од испитната комисија одлучуваат за положеност или неположеност на кандидатот. Кандидатот кој не ја изработил успешно практичната задача не оди на нејзина одбрана и повторно се упатува на полагање на практичниот дел. Кандидатот го положил испитот ако е позитивно оценет за сите делови од мајсторскиот испит. Успехот од посебните делови од мајсторскиот испит се оценуваат со „положил,“ или „неположил“, според бодовен систем согласно испитните програми за мајсторски испит.“

Од страна на Испитниот одбор за секој положен дел од мајсторскиот испит, најдоцна осум дена од денот на полагањето се објавува листа на положени кандидати на огласна табла и на веб страната на регионалната комора.

Кандидатите се известуваат за резултатите од мајсторскиот испит по пошта или по електронски пат.

Стекнување на ниво на образование и звање

Кандидатот кој успешно го положил мајсторскиот испит се стекнува со диплома за положен мајсторски испит Автомеханичар.

2. Практичен дел на мајсторскиот испит

Цел на испитот

Целта практичниот дел на мајсторскиот испит Автомеханичар е да се утврди дека кандидатот е способен да:

- демонтира, монтира и испитува делови и склопови на системи на моторот и моторното возило;
- одржува и подесува различни делови и механизми на системи на моторот и моторното возило;
- вградува дополнителни уреди на механички, хидрауличен или пневматски погон;

Испитни подрачја

Испитно подрачје 1: Дијагностика на состојба на моторното возило

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Подготвува работно место и алат за работа	Подготвува список на потребни материјали, опрема и алати за работата; Контролира, приспособува и одржува уреди, машини, опрема и алати што ги користи во својата работа;
Проценува степен и вид на оштетувања, дефекти и грешки	Презема возила со работен налог; Контролира работа на системите на возилото; Користи техничка и технолошка документација и други упатства врз основа на инструкциите на

	<p>производителот;</p> <p>Проценува степен и вид на оштетувања, дефекти и грешки;</p> <p>Утврдува причина за оштетувања, дефекти и грешки;</p>
<p>Спроведува постапки за дијагностицирање на состојба на делови, системи, уреди и склопови на моторното возило</p>	<p>Избира и користи мерни и контролни инструменти и алати потребни за утврдување состојба на одделни составни делови и на целиот систем;</p> <p>Дијагностицира системи на возилото и врши мерења;</p> <p>Утврдува состојби на одделните делови на врз основа на осцилограми, измерени со соодветен дијагностички уред;</p> <p>Управува со постапки за пронаоѓање и лоцирање грешки или дефекти;</p>

Испитно подрачје 2: Инсталирање, одржување и поправка на делови, системи, уреди и склопови на моторни возила

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
<p>Спроведува постапки за редовно одржување на моторното возило според прописите и стандардите на производителот</p>	<p>Врши редовно одржување на возилото - пропишани сервиси;</p> <p>Избира и користи мерни, контролни инструмент, алати, опрема и уреди</p> <p>Користи постапки при работа за одржување при пропишаните сервиси;</p> <p>Анализира потрошувачка на гориво и мазива во согласност со прописите и стандардите на производителот;</p> <p>Приспособува параметри на моторот и возилото според техничките податоци на производителот;</p>

Врши поправка на оштетени делови, системи, уреди и склопови на моторното возило	<p>Поправа и заменува делови на системи, склопови и уреди на моторното возило</p> <p>Избира и користи мерни, контролни инструмент, алати, опрема и уреди</p> <p>Користи постапки при работа за одржување при пропишаните сервиси;</p>
---	---

Испитно подрачје 3: Инсталирање, одржување и поправка на делови, системи, уреди и склопови на моторни возила

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Дијагностицира, поправа и одржува системи за греење и ладење	<p>Дијагностицира, поправа и одржува системи за греење и ладење;</p> <p>Избира и користи мерни, контролни инструмент, алати, опрема и уреди;</p> <p>Разликува својства и влијание врз животната средина на флуиди што се користат во системите за ладење на возилото;</p>
Дијагностицира, поправа и одржува системи за климатизација	<p>Дијагностицира, поправа и одржува систем за климатизација;</p> <p>Избира и користи мерни, контролни инструмент, алати, опрема и уреди</p> <p>Разликува својства и влијание врз животната средина на флуиди што се користат во системот за климатизација;</p>

Испитно подрачје 4: Инсталирање и одржување на електрични и електронски делови, склопови, уреди и инсталации на моторното возило

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Инсталира и одржува електрични делови, склопови, уреди и инсталации на моторно возило	Дијагностицира состојба на електрични системи на возила со мерење на карактеристични величини со користење на мерни, контролни инструмент, алати, опрема и уреди Користи постапки за одржување на електрични системи;
Инсталира и одржува електронски делови, склопови, уреди и инсталации на моторно возило	Дијагностицира состојба на електронски системи на возила со мерење на карактеристични величини со користење на мерни, контролни инструмент, алати, опрема и уреди Користи постапки за одржување на електронски системи;

Опис на практичниот дел од мајсторскиот испит

Практичниот дел од мајсторскиот испит се изведува со изработка на практична задача која може да има времетраење од осум работни часови и усно образложување на истата за кое се предвидува време од 20 минути. Практичната задача опфаќа една или повеќе работи во врска со одржувањето, поправката или испитувањето на моторите и моторните возила и нивните склопови и уреди. При изработката на практичната задача, кандидатот мора да ги почитува пропишаните мерки за заштита при работа и заштита на животната средина. Во усното образложение, кандидатот треба да ја објасни постапката која ја одбрал за решавање на задачата, начинот на избор на материјал, резервни делови, алат и опрема.

Изборот на практичната задача треба да е направен на начин со кој ќе бидат опфатени сите испитни подрачја. Изведбата и усната презентација ја следи испитна комисија за спроведување на Испитната програма по Практична настава која, врз база на однапред подготвени критериуми, врши вреднување и оценување на кандидатот.

Начин на проверување на постигањата на резултатите од учење

Оценувањето на изработката на практичните задачи го изведува испитна комисија според претходно утврдени критериуми за оценување. Критериумите треба да се така дефинирани за да можат да ги оценат знаењата, вештините и способностите на кандидатот од областа.

При оценувањето секој член од испитната комисија посебно врши бодирање на кандидатот, а потоа се сумираат резултатите од сите членови и се пресметува просечна вредност. Вкупниот број бодови изнесува 100. За да го положи успешно испитот, кандидатот треба да го добие минималниот број бодови од секоја област на оценување, предвидено со критериумот за оценување, со кој исто така е предвидено и претворање на бодовите во оценка како што е претставено во табеларниот приказ. Оценката Одличен (5) опишува највисоко ниво на постигнати резултати на учење, додека оценката Недоволен (1) значи дека кандидатот не го положил испитот. За положен испит, кандидатот треба да освои минимум 50 бода.

Број на бодови	Оценка
92 – 100	Одличен (5)
82 – 91	Многу добар (4)
67 – 81	Добар (3)
50 – 66	Доволен (2)
0 - 49	Недоволен (1)

3. Стручно-теоретски дел на мајсторскиот испит

Цел на испитот

Целта стручно-теоретскиот дел на мајсторскиот испит Автомеханичар е да се проверат постигањата на резултатите на учење, односно теоретските знаења за мотори и моторни возила неопходни за вешто извршување на работните задачи.

Конкретни цели од испитните подрачја на стручно-теоретскиот дел од испитот по Мотори и моторни возила се учесниците да:

- планираат и организираат работа

- користат нормативи и стандарди во машинството;
- толкуваат правилници и прописи за безбедност и заштита на работната и на животната средина
- разликуваат документација за производство, експлоатација и одржување на моторни возила;

Испитни подрачја

Испитно подрачје 1: Дијагностика на состојба на моторното возило

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Планира работа на работното место и алатот за работа	Анализира потребни материјали, опрема и алати за работа; Утврдува потреба од контрола, приспособување и одржување уреди, машини, опрема и алати што ги користи во својата работа;
Разликува постапки за проценка на степенот и видот на оштетувањата, дефектите и грешките	Објаснува постапка за преземање возило со работен налог; Опишува начини на контрола на исправноста на системите на возилото; Разликува техничка и технолошка документација и други упатства врз основа на инструкциите на производителот;
Објаснува постапки за дијагностицирање на состојба на делови, системи, уреди и склопови на моторното возило	Разликува технички карактеристики на мерни и контролни инструменти и алати потребни за утврдување состојба на одделни составни делови и на целиот систем; Утврдува потреба за дијагностика на системи на возилото и мерења на одредени големини; Објаснува состојби на одделните делови на врз основа на осцилограми, добиени од соодветен дијагностички уред;

	Опишува постапки за пронаоѓање и лоцирање грешки или дефекти;
--	---

Испитно подрачје 2: Инсталирање, одржување и поправка на делови, системи, уреди и склопови на моторни возила

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Објаснува постапки за редовно одржување на моторното возило според прописите и стандардите на производителот	<p>Подготвува активности за редовно одржување на возилото - пропишани сервиси;</p> <p>Разликува мерни, контролни инструмент, алати, опрема и уреди</p> <p>Утврдува постапки при работа за одржување при пропишаните сервиси;</p> <p>Анализира потрошувачка на гориво и мазива во согласност со прописите и стандардите на производителот;</p> <p>Класифицира потребни параметри на моторот и возилото и нивно прилагодување според техничките податоци на производителот;</p>
Разликува начини на поправка на оштетени делови, системи, уреди и склопови на моторното возило	<p>Утврдува неисправности на делови на системи, склопови и уреди на моторното возило;</p> <p>Анализира причини за неисправности на делови на системи, склопови и уреди на моторното возило;</p> <p>Разликува технички карактеристики на мерни, контролни инструмент, алати, опрема и уреди</p>

Испитно подрачје 3: Инсталирање, одржување и поправка на делови, системи, уреди и склопови на моторни возила

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Објаснува постапки за дијагностицирање, поправање и одржување на системи за греење и ладење	Разликува постапки за дијагностицирање, поправање и одржување на системи за греење и ладење Разликува технички карактеристики на мерни, контролни инструмент, алати, опрема и уреди
Објаснува постапки за дијагностицирање, поправање и одржување на системи за климатизација	Разликува постапки за дијагностицирање, поправање и одржување на систем за климатизација; Разликува технички карактеристики на мерни, контролни инструмент, алати, опрема и уреди Објаснува својства и влијание врз животната средина на флуиди што се користат во системот за климатизација;

Испитно подрачје 4: Инсталирање и одржување на електрични и електронски делови, склопови, уреди и инсталации на моторното возило

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Објаснува постапки за инсталирање и одржување на електрични делови, склопови, уреди и инсталации на моторно возило	Разликува постапки за дијагностицирање на електрични системи на возила со мерење на карактеристични величини со користење на мерни, контролни инструмент, алати, опрема и уреди Опишува постапки за одржување на електрични системи; Објаснува начин на контрола на работа на електрични системи, уреди и склопови; Токува стандарди и прописи за поврзување и инсталација на електрични делови, склопови, уреди;

	Објаснува основни електрични шеми на возилото.
Објаснува постапки за инсталирање и одржување на електронски делови, склопови, уреди и инсталации на моторно возило	Разликува постапки за дијагностицирање на електронски системи на возила со мерење на карактеристични величини со користење на мерни, контролни инструмент, алати, опрема и уреди Опишува постапки за одржување на електронски системи;

Опис на стручно-теоретскиот дел од мајсторскиот испит

Стручно-теоретскиот дел од мајсторскиот испит, односно испитот по Мотори и моторни возила е писмен и се изведува со решавање тест за кој е предвидено време од 120 минути. Тестот може да содржи различни видови испитни прашања, како на пример:

- прашања во кои кандидатот ќе треба да избере точен одговор од понудените одговори;
- прашања со дополнување;
- прашања на кои кандидатот ќе треба да даде краток одговор;
- прашања со пресметки и решавање каде треба да се покаже целата постапка;
- прашања за решавање проблемски ситуации.

Тестот го вреднува испитна комисија, според претходно утврден критериум за оценување, кој ќе биде приложен во тестот заедно со табела за претворање на освоените поени во оценка. Секој кандидат добива еден тест со прашања. Тестовите претставуваат деловна тајна и со нив се постапува согласно со правилата за заштита на испитни материјали.

Начин на проверување на постигањата на резултатите од учење

Постигањата на резултатите на учење ги оценува испитна комисија според бодовен систем. Со решавање на тестот може да се освојат максимум 60 поени. Начинот на претворање на поените во оценка е прикажан во табелата. Највисоко ниво на усвоени резултати на учење покажува добиената оценка одличен (5), додека

оценката недоволен (1) е најниска и со таа оценка испитот не е положен. За да може кандидатот да го положи испитот треба да освои минимум 31 поен.

Број на бодови	Оценка
54 – 60	Одличен (5)
46 – 53	Многу добар (4)
38 – 45	Добар (3)
31 – 37	Доволен (2)
0 - 30	Недоволен (1)

4. Управувачки-правно/економски дел на мајсторскиот испит

Опис

Целта на управувачко-правно економскиот дел од испитот е да се проверат потребните знаења за обавување на занаетчиската дејност. Овој дел од испитот опфаќа две целини:

- Право и правни прописи во занаетството
- Економика во занаетството

Право и правни прописи во занаетството

Цел на испитот

Целта на мајсторскиот испит по **право и правни прописи во занаетството** е да се проверат постигањата на резултатите на учење кои се дефинирани во наставните програми за мајсторски испит по право и правни прописи во занаетството.

Конкретните цели од испитните подрачја на испитната програма се кандидатот да:

- ги познава правните услови за отпочнување и вршење занаетска дејност;
- ги објаснува причините кои доведуваат до привремено запирање и/или престанок на вршење на занаетската дејност;
- ги диференцира институтите од граѓанското право: сопственост, сосопственост, владение и службеност, заложно право и хипотека;
- го објаснува значењето на уписот на стварни и други права во земјишни книги и изводи;
- разликува создавање нови ствари и заштита на авторските права и правата од индустриска сопственост и други сродни права;
- објаснува учество во стоковиот промет и склучување договори во стоков промет;

Испитни подрачја

Испитно подрачје 1: Правна рамка

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Објаснува државно уредување на Република	Дефинира поим државно уредување; Опишува државно уредување на Република

Македонија	<p>Македонија;</p> <p>Разликува законодавна, извршна и судска власт;</p> <p>Категоризира тела и надлежности на државната управа;</p> <p>Идентификува органи на локалната самоуправа и нивните функции.</p>
Опишува услови за вршење занаетчиска дејност	<p>Објаснува значење на занаетството и занаетчиската дејност;</p> <p>Наведува услови за отпочнување занаетчиска дејност;</p> <p>Опишува минимални технички услови за вршење занаетчиска дејност;</p> <p>Разликува права и обврски кои произлегуваат од вршење занаетчиска дејност;</p> <p>Идентификува личен интерес во контекст на заедничкиот и општествениот интерес;</p>
Објаснува институти од граѓанско право	<p>Дефинира поим стварно право;</p> <p>Идентификува карактеристики на стварни права и право на сопственост;</p> <p>Прави разлика меѓу право на сопственост, сосопственост, владение и службеност;</p>
Опишува договори во стоков промет	<p>Набројува видови договори во стоковиот промет;</p> <p>Препознава содржина и составни елементи на договорот за продажба;</p> <p>Опишува права и обврски на договорните страни (купувач и продавач) во договорот за продажба</p>
Елаборира заштита на	Идентификува граѓански субјективни права;

граѓански субјективни права	Разликува заштита на граѓанските субјективни права во парнична, вонпарнична и извршна постапка; Разликува граѓански од казнени постапки и управна постапка;
-----------------------------	--

Испитно подрачје 2: Субјекти на правото

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Разликува субјекти на правото	Разликува субјекти на правото (физички и правни лица); Објаснува способности на субјектите на правото (правна, процесна и легитимација); Идентификува застапување на субјектите на правото; Споредува законски застапник, привремен застапник и заеднички претставник; Објаснува застапување со полномошник.
Разликува форми на организација на деловните субјекти	Разликува трговско друштво, трговец-поединец и занаетчија; Категоризира услови за основање и упис во трговски регистар; Разликува занаетчија - физичко лице и вршител на занаетчиска дејност – Трговец-поединец, Друштво со ограничена одговорност и Друштво со ограничена одговорност основано од едно лице;

Испитно подрачје 3: Трудово право и човечки ресурси

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Познава суштина на работните односи	Опишува постапка за засновање работен однос и склучување Договор за работа; Разликува видови работни односи; Познава законски прописи за престанок на работен однос;
Разликува видови социјално осигурување	Наведува основни поими на социјалното осигурување: осигурени лица, осигуреник, осигурани случаи; Прави разлика меѓу здравствено, инвалидско и пензиско осигурување; Опишува права кои произлегуваат од социјално осигурување;

Опис на испитот по Право и правни прописи во занаетството

Мајсторскиот испит по право и правни прописи во занаетството е писмен и се состои од решавање тест.

Времетраењето на испитот е 120 минути и се спроведува без пауза.

Тестот содржи околу 30 испитни задачи.

Во тестот се застапени испитни задачи од отворен и затворен тип:

Испитни задачи во кои треба да се дефинира, објасни, опише, образложи или донесе некое решение и сл.

- Испитни задачи во кои кандидатот треба да избере еден точен одговор од понудените одговори;
- Испитни задачи во кои треба да се запише одговор на означеното место.

Начин на проверување на постигањата на резултатите од учење

Вкупниот број бодови што можат да се освојат на испитот е околу 70.

Прашања со повеќекратен избор. Точниот одговор на задачите во кои се очекува кандидатот да избере еден од одговорите што се понудени се оценува со 1 бод. Кандидатот може да освои околу 10 бода.

Прашања со директен кус одговор. Точниот одговор во задачите на кои се бара директен кус одговор (со еден или неколку зборови), се оценува до 2 бода за точен термин/број. Кандидатот може да освои околу 30 бода.

Оценувањето го спроведува испитна комисија составена од три члена.

Економика во занаетството

Цел на испитот

Целта на мајсторскиот испит по **Економика во занаетството** е да се проверат постигањата на резултатите на учење дефинирани во наставните програми за мајсторски испит по економика во занаетството.

Конкретните цели од испитните подрачја на испитната програма се кандидатот да:

- ја толкува суштината и контекстот на занаетчиската дејност;
- го објаснува начинот и условите за започнување мал и микро бизнис;
- ги разликува ресурсите потребни за извршување на занаетчиската дејност;
- ги диференцира изворите на финансирање на занаетчиската дејност;
- ги класифицира трошоците во работењето;
- ги разликува видовите даноци и да го познава даночниот систем во РМ;
- применува просто сметководство, евиденција и оценка на финансиски резултат;
- објаснува основи на маркетинг концепцијата и начин на вршење промотивни активности;

Испитни подрачја

Испитно подрачје 1: Карактер на занаетчиската дејност

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Објаснува суштина и контекст на занаетчиската дејност	Објаснува улога и значење на занаетството во економијата Разликува подрачја на делување на занаетчиската дејност Опишува начин и услови на започнување со мал и микро бизнис, согласно со законските прописи
Познава барања за безбедност и здравје при работа и заштита на животната средина	Почитува и применува Закон за безбедност и здравје при работа Користи соодветна лична заштитна опрема Користи соодветни техники за спречување повреда при извршување на работните активности Ги следи упатствата од производителите или организациските упатства за користење средства за работа и опрема за работа

Испитно подрачје 2: Економика на занаетчиската дејност

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Идентификува ресурси потребни во процесот на работа	Објаснува улога и значење на факторите на производство Разликува инпути и аутпути во процесот на работа Опишува човечки, природни и произведени ресурси
Разликува средства и извори на средствата	Објаснува поим и значење на средствата Идентификува видови средства

	<p>Разликува начини на амортизација на средствата</p> <p>Разликува видови извори на финансирање</p>
Објаснува трошоци и начини на формирање цени	<p>Објаснува поим и суштина на трошоците</p> <p>Класифицира трошоци на работењето според критериуми</p> <p>Анализира влијание на трошоците врз резултатите од работењето</p>
Разликува видови даноци	<p>Објаснува карактеристики на даночниот систем во РМ</p> <p>Разликува директни и индиректни даноци, согласно со законските прописи</p> <p>Познава основи на царинскиот систем во РМ</p>

Испитно подрачје 3: Сметководствено работење

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Објаснува основи на сметководството како информациона систем	<p>Познава основни принципи, постапки и стандарди во сметководствената практика</p> <p>Почитува и применува пропишана законска регулатива и стандарди</p>
Води евиденција и оценува финансиски резултат	<p>Разликува средства, извори, приходи и расходи</p> <p>Идентификува деловни книги и основни финансиски извештаи</p> <p>Разликува карактер на промени кај средствата, изворите, приходите и расходите</p> <p>Разликува приходни од расходни сметки</p> <p>Води евиденција во Книга за контрола на дневен</p>

	финансиски извештај
--	---------------------

Испитно подрачје 4: Маркетинг и управување со занаетчиската дејност

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Познава основи на маркетинг концепцијата	Објаснува значење на маркетингот во современото работење Идентификува елементи во процесот на управување со маркетинг активностите Опишува инструменти на маркетинг миксот
Објаснува суштина на менаџментот	Објаснува за менаџментот како универзален процес Разликува ефективност од ефикасност Наведува функции и нивоа на менаџментот
Применува функции на менаџмент	Демонстрира процес на формулирање цели, деловна политика и планови Применува принципи на организирање

Испитно подрачје 5: Бизнис планирање

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Објаснува суштина и процес на претприемништво	Објаснува поим за претприемништво, креативност, иновации Опишува процес на претприемништво

Применува постапка за изработка на бизнис план	Објаснува суштина и значење на бизнис планот Објаснува содржина на бизнис план Опишува постапка на изработка на бизнис план
--	---

Опис на испитот по економика во занаетството

Мајсторскиот испит по **економика во занаетството** е писмен и се состои од решавање тест.

Времетраењето на испитот е 120 минути и се спроведува без пауза.

Тестот содржи околу 30 испитни задачи.

Во тестот се застапени испитни задачи од отворен и затворен тип:

Испитни задачи во кои треба да се дефинира, објасни, опише, образложи или донесе некое решение и сл.

- Испитни задачи во кои кандидатот треба да избере еден точен одговор од понудените одговори;
- Испитни задачи во кои треба да се запише одговор на означеното место.

Начин на проверување на постигањата на резултатите од учење

Вкупниот број бодови што можат да се освојат на испитот е околу 70.

Прашања со повеќекратен избор. Точниот одговор на задачите во кои се очекува кандидатот да избере еден од одговорите што се понудени се оценува со 1 бод. Кандидатот може да освои околу 10 бода.

Прашања со директен кус одговор. Точниот одговор во задачите на кои се бара директен кус одговор (со еден или неколку зборови), се оценува до 2 бода за точен термин/број. Кандидатот може да освои околу 30 бода.

Оценувањето го спроведува испитна комисија составена од три члена.

5. Педагошко-андрагошки дел на мајсторскиот испит

Опис

Целта на педагошко-андрагошкиот дел на испитот е да провери и процени дали кандидатот покажува знаење, вештини и компетенции за ефективно спроведување на практичното образование. Овој дел од испитот опфаќа две целини:

- Право и правни прописи во занаетството
- Педагошко-дидактичка подготовка на занаетчиите за практична обука на ученици на работно место
- Андрагошка подготовка на занаетчиите за работа со возрасни

Педагошко-дидактичка подготовка на занаетчиите за практична обука на ученици на работно место

Цел на испитот

Основната цел на испитот е проверка на општите и стручните компетенции, кои се неопходни за работа со ученици при реализација на практичната обука, односно подготвеноста на занаетчијата за пренесување на своите знаења од подрачјето за кое се образуваат учениците, развивањето на вештини, градењето на ставови и вредности кај учениците.

Кандидатите ќе се проверуваат за:

- видовите на стручно образование, познавањата на законската и подзаконската регулатива, одговорностите на учениците и занаетчиите за време на реализацијата на практичната обука,
- подготвеноста за работа со сите ученици без разлика на нивната етничка, културна припадност и нивната попреченост;
- комуникација со сите ученици без разлика на нивната различност;
- мотивирање на учениците за стекнување на потребните знаења и вештини за подрачјето за кое се образуваат;
- работа во тим и проблемски пристап во работата со учениците;
- познавање на стручната терминологија;

Испитни подрачја

Испитно подрачје 1: Образовен систем, регулативи и одговорности на учениците и занаетчиите

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Разликува видови стручно образование	Го дефинира поимот образовен систем Набројува видови стручно образование
Анализира содржина на договорот за изведување практична настава на учениците кај занаетчијата	Набројува основни елементи кои треба да ги содржи еден договор Дискутира за недостатоците на договорот за реализација на практичната настава
Наведува услови за раскинување на договорот за практична настава на ученикот кај занаетчијата	Набројува услови за раскинување на договорот за практична настава; Предлага можности за надминување на причините за раскинување на договорот; Дава примери од секојдневното работење за надминување на причините за раскинување на договорот

Испитно подрачје 2: Работа со ученици од различна етничка/културна припадност и ученици со попреченост

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Разликува законски и подзаконски акти од областа на образованието за учениците со попреченост	Набројува законски и подзаконски акти од областа на образованието и вработувањето на учениците со попреченост Прави разлика помеѓу законите во однос на подрачјето кое го регулираат Ја објаснува улогата на секој закон во образованието
Уредува и адаптира работно место за обука на учениците со попреченост	Избира работно место кое може да се уреди и адаптира соодветно за попреченоста Предлага начини на уредување и адаптирање на работното место за ученици со различни видови попреченост
Разликува основни карактеристики на лица со различни видови попреченост	Опишува основни карактеристики на лица со различни видови попреченост Објаснува за потребата од вклучување на лицата со различни видови попреченост на практична настава

Испитно подрачје 3: Комуникација меѓу учениците и учениците со занаетчијата

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Разликува и применува различни стилови на комуникација	Опишува видови и стилови на комуникација Објаснува како соодветно се пренесуваат и се примаат информации Наведува причини кои предизвикуваат тешкотии при

	комуникација
Комуницира со клиенти и се грижи за нив	Опишува начини на комуникација со клиенти Ја објаснува потребата од грижа за секој клиент Наведува причини кои придонесуваат за лоша комуникација со клиентите

Испитно подрачје 4: Планирање и остварување на целите од Програмата за практична настава

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Планира постигање на целите од Програмата за практична настава	Идентификува цели од Програмата за практична настава Селектира цели од Програмата кои можат да се постигнат Изработува Предлог-план за практична настава Предлага начини на соработка со наставникот по практична настава
Изработува Индивидуален план за практична настава, во согласност со индивидуалните потреби, способности и можности на ученикот со одредена попреченост	Идентификува цели од Програмата за практична настава Селектира цели од Програмата кои можат да ги постигнат учениците со одредена попреченост
Идентификува силни и слаби страни на секој ученик и работи на нивно подобрување	Објаснува начини на идентификација на силните и слабите страни на секој ученик Наведува причини кои придонесуваат за појава на

	слаби страни кај ученикот
--	---------------------------

Испитно подрачје 5: Следење, евидентирање и оценување на учениците од страна на занаетчијата

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Користи формулари за следење, евидентирање и оценување на постигањата на ученикот	Ја опишува содржината на формуларите за следење, евидентирање и оценување на постигањата на ученикот; Објаснува за разликата помеѓу следењето и оценувањето на постигањата на ученикот;
Користи приспособени инструменти за следење, евидентирање и оценување на ученици со посебни потреби	Ја опишува содржината на приспособените инструменти за следење, евидентирање и оценување за ученици со посебни потреби Споредува стандардни и приспособени инструменти за следење, евидентирање и оценување за ученици со посебни потреби

Испитно подрачје 6: Осигурување безбедно работно место и безбедна работна средина за учениците

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Идентификува опасности и мерки за заштита на работните места на кои се обучуваат учениците	Лоцира главни опасности на работните места на кои се обучуваат учениците; Наведува причини кои можат да доведат до загрозување на животот на работно место
Идентификува права и обврски на вработените	Дефинираат поими, права и обврски на вработените во РМ

	Набројува законски и подзаконски акти од областа на вработувањето
Идентификува видови опасности на работно место	Набројува видови опасности на работно место Ја објаснува разликата помеѓу опасностите по безбедноста, хемиските, биолошките и други видови Предлагаат начини како треба да реагираат на секој вид опасност
Идентификува вештини и квалитети потребни за работното место и секојдневниот живот	Објаснува разлики меѓу поимите: вештини и квалитети Набројува потребни вештини и квалитети за конкретно работно место

Испитно подрачје 7: Учење нови вештини

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Проценува сопствени, најмногу и најмалку, омилени начини на учење	Идентификува начини на учење Избира сопствен начин на учење

Опис на испитот по Педагошко-дидактичка подготовка на занаетчи за практична обука на ученици на работно место

Педагошкиот дел на мајсторскиот испит се полага писмено. Писмениот испит трае 120 мин. За писмениот испит, испитната комисија изработува тестови со испитни прашања. Еден тест содржи 30 испитни прашања од сите модуларни единици, утврдени во испитната програма. Секој кандидат добива различен тест со прашања. За секој кандидат мора да има по еден тест и плус пет резервни тестови.

Тестовите со испитните прашања се деловна тајна и со нив се постапува во согласност со правилата за заштита на испитната трајност.

Начин на проверување на постигањата на резултатите од учење

Писмениот испит се оценува со бодовен систем. За секое точно одговорено прашање од тестот кој писмено го полага кандидатот, се добиваат по два бода, врз основа на предложената оценувачка скала:

- Одличен (5) од 60 до 54 бода, достигнување што натпросечно ги задоволува поставените барања
- Многу добар (4) од 53 до 46 бода, достигнување што во целост ги задоволува поставените барања
- Добар (3) од 45 до 38 бода, достигнување што општо ги задоволува поставените барања
- Доволен (2) од 37 до 31 бода, достигнување што укажува на недостатоци, но ги задоволува поставените барања
- Незадоволителен (1) од 0 до 30 или помалку бода, достигнување кое не ги задоволува поставените барања, но зборува за недостатоци во основните знаења.

Кандидатот кој има освоено над 31 бод, се смета дека го има положено испитот.

Андрагошка подготовка на занаетчиите за работа со возрасни

Цел на испитот

Основната цел на испитот е проверка на општите и стручните компетенции, кои се неопходни за работа со возрасни, подготвеноста на занаетчијата за пренесување на своите знаења и развивање вештини кај возрасните од подрачјето за кое се оспособуваат.

Кандидатите ќе се проверуваат за:

- улогата и придонесот на занаетчијата во учењето на возрасните;
- развојните карактеристики на адолесцентите и возрасните лица;
- формите и техниките на работа кои треба да се применуваат во работата со возрасни;
- начините на кои ги мотивира, поддржува и прифаќа возрасните во процесот на учење;

- приспособувањето на формите и техниките на учење, согласно со индивидуалните карактеристики на возрасните;

Испитни подрачја

Испитно подрачје 1: Учењето и поучувањето на возрасните

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Идентификува клучни карактеристики и принципи на учењето на возрасните	Ги споредува андрагогијата и педагогијата како науки и ги воочува нивните разлики; Набројува клучни карактеристики и принципи на учењето на возрасните;
2. Анализира фактори и пречки за вклучување и исклучување на возрасните од образованието и учењето	Набројува фактори кои влијаат за вклучувањето на возрасните во образованието и учењето; Набројува пречки кои придонесуваат за исклучување на возрасните од образованието и учењето; Објаснува како влијаат пречките врз возрасните за исклучување од образованието и учењето;

Испитно подрачје 2: Како учат возрасните

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Анализира причини за вклучување на возрасните во образованието и учењето	Набројува причини и потреби за вклучување на возрасните во образовниот процес; Ги сфаќа менталните состојби (забележување, мотивација, емоции, размислување, учење, помнење, внимание) и ја објаснува нивната поврзаност со возрасниот учесник;
Применува стратегии и техники на учење со	Дискутира за важноста на емоциите при учењето и

возрасните	работата; Наведува примери за насочување на возрасните за мотивирачкото однесување;
------------	--

Испитно подрачје 3: Комуникација и групна динамика во образованието на возрасните

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Разликува и применува различни стилови на комуникација	Опишува видови комуникација; Објаснува правила на вербална и невербална комуникација; Наведува причини за предизвикување конфликти;
Ги идентификува компонентите и ги применува техниките на комуникација (активно слушање, нивоа на комуникација)	Дефинира стилови на комуникација; Опишува фактори за ефикасно комуницирање; Споредува различни комуникациски вештини;

Испитно подрачје 4: Методи и форми на учење во образованието на возрасните

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Избира и применува методи за работа со возрасни	Набројува методи за работа со возрасни; Ги опишува четирите методи на учење на возрасните; Ги опишува фазите на секоја метода на учење; Споредува сличности и разлики меѓу четирите

	методи на учење;
Избира и применува техники за работа со возрасни	Набројува видови техники за работа со возрасни; Ги опишува техниките за работа со возрасните; Споредува разлики меѓу методите и техниките на учење;

Испитно подрачје 5: Бизнес планирање

Кандидатот ќе ги постигне резултатите од учење, односно ќе биде способен да:

Резултати од учењето (РУ)	Критериуми за оценување на постигнување на РУ
Објаснува суштина и процес на претприемништво	Објаснува поим за претприемништво, креативност, иновации Опишува процес на претприемништво Идентификува карактеристики на претприемач Применува избрани техники за генерирање и селекција на бизнис идеи
Применува постапка за изработка на бизнис план	Објаснува суштина и значење на бизнис планот Објаснува содржина на бизнис план Опишува постапка на изработка на бизнис план

Опис на андргошкиот дел од испитот

Андрогошкиот дел на мајсторскиот испит се полага писмено. Писмениот испит трае 120 мин. За писмениот испит, испитната комисија изработува тестови со испитни прашања. Еден тест содржи 30 испитни прашања од сите модуларни единици, утврдени во испитната програма. Секој кандидат добива различен тест со прашања. За секој кандидат мора да има по еден тест и плус пет резервни тестови.

Тестовите со испитните прашања се деловна тајна и со нив се постапува во согласност со правилата за заштита на испитната трајност.

Начин на проверување на постигањата на резултатите од учење

Писмениот испит се оценува со бодовен систем. За секое точно одговорено прашање од тестот кој писмено го полага кандидатот, се добиваат по два бода, врз основа на предложената оценувачка скала:

- Одличен (5) од 60 до 54 бода, достигнување што натпросечно ги задоволува поставените барања
- Многу добар (4) од 53 до 46 бода, достигнување што во целост ги задоволува поставените барања
- Добар (3) од 45 до 38 бода, достигнување што општо ги задоволува поставените барања
- Доволен (2) од 37 до 31 бода, достигнување што укажува на недостатоци, но ги задоволува поставените барања
- Незадоволителен (1) од 0 до 30 или помалку бода, достигнување кое не ги задоволува поставените барања, но зборува за недостатоци во основните знаења.

Кандидатот кој има освоено над 31 бод се смета дека го има положено испитот.